

письменниця змальовує за допомогою розгалуженої системи взаємопов'язаних художніх засобів: своєрідна манера оповіді, самохарактеристика та самооцінка власних дій та вчинків, використання подробиць та художніх деталей, моделювання часопросторових вимірів зовнішньої об'єктивної дійсності, яка трансформується у внутрішню суб'єктивність людського, в основі чого і лежить принцип автобіографізму. Життя письменниці стає в повісті «Хризантеми» протосюжетом, а її особистість - прототипом головної героїні.

ЛІТЕРАТУРА

1. Антонович Д. Українська культура: Лекції за ред. Дмитра Антоновича. - К.: Либідь, 1993. - 588с.
2. Бердяев Н. Самопознание: Опыт философской автобиографии. - Москва: Книга, 1991. - 446с.
3. Вовк Ф. Студії з української етнографії та антропології: Короткий виклад. - Прага, 1929. - 239с.
4. Возняк М. Автобіографічний елемент в повісті І.Франка «На дні» // Живе слово. - 1939. - №1-6.
5. Грушевський М. Історія України-Руси: В 11т. - Т.1. - К.: Наукова думка 1991. - 648с.
6. Єндик Р. Вступ до расової будови України: Основні питання з загальної і суспільної антропології та евгеніки України. - Ч.1. - Бібліотека Українознавства. - Мюнхен: Наукове Товариство ім. Т.Шевченка, 1949. - 440с.
7. Єфремов С. Іван Франко. - Львів, 1926. - 227с.
8. Завадович Р. Передмова // Кравченко У. Хризантеми. - Чикаго: Видавництво Миколи Денисюка, 1961. - С.7-12.
9. Ковалів Ю. Літературознавча енциклопедія: В 2 т. - Т.1. - К.: Академія, 2007. - 607с.
10. Кравченко У. Хризантеми. - Чикаго: Видавництво Миколи Денисюка, 1961. - 413с.
11. Крип'якевич І. Побут українців // Історія української культури. - Львів: Видання Івана Тиктора, 1937. - С.3-12.
12. Крушельницький А. Уляна Кравченко: Спроба характеристики. - Коломия: ОКА, 1926. - 126с.
13. Подорога В. Мимесис: Матеріали по аналітичній антропології літератури: В 2 т. - Т.1: Н.Гоголь, Ф.Достоевський. - Москва: Культурная революция, Логос, Logos-altera. 2006. - 688с.
14. Рудницький М. Суб'єктивне і об'єктивне в мистецтві // Між ідеєю і формою. - Львів: Діло, 1932. - С.143-157.
15. Чижевський Д. Український народний характер і світогляд // Філософські твори: В 4 т. - Т.1. - К.: Смолоскип, 2005. - С.14-18.
16. Чижевський Д. До характеристики словян. Українці // Філософські твори: В 4 т. - Т.2. - К.: Смолоскип, 2005. - С.36-42.
17. Щербаківський В. Український етнічний тип // Визвольний шлях. - 1961. - №6. - С.551-564.
18. Юркевич П. Сердце и его значения в духовной жизни человека. - Москва, 1997. - 196с.

Надія ГАВРИЛЮК

© 2008

ХУДОЖНЄ ВИРАЖЕННЯ САМОТНОСТІ В ПОЕЗІЇ К. ХХ - П. ХХІ СТ.

Філософська антропологія (М. Шелер, Е. Ротхакер, А. Гелен та ін.) постулює наближення філософії до світу конкретної людини. Ці засади знаходять розвиток у персоналізмі, представленому американськими (У. Хокінг, Е. Брайтмен) та французькими філософами (Е. Мун'є, Ж. Лакруа), а також у екзистенціалізмі (К. Ясперс, М. Хайдеггер, Ж.-П. Сартр, А. Камю, Г. Марсель) [2: 316]. Такий підхід активізує той факт, що пізнання людиною світу починається від себе, від певних фактів індивідуального життя. Факти ці постають у свідомості людини не інформаційно, а психологічно відображені. Саме тому одна й та ж ситуація набуває індивідуального наповнення у свідомості різних людей. Дана специфіка психіки неодноразово обігрується в художніх текстах, коли одні й ті ж події подано з різних точок зору: "Галас і шаленство" Фолкнера, "Майже ніколи не навпаки" М. Матіос і ін. Але навіть якщо персоналізація переживання не стає структуротворчим чинником тексту, вона гостро відчувається в художніх творах. У цьому легко пересвідчитися, зіставивши тексти різних авторів, у яких відбито одну й ту ж ситуацію. Ситуація ("situs" - позиція) - спосіб організації суб'єктом явищ зовнішнього світу. До того ж зовнішнє середовище виступає не тільки в своїй предметній і функціональній формі, але й як сукупність суспільних і міжособистісних відносин. Складність при аналізі механізмів виникнення та розвитку ситуації значною мірою обумовлюється неоднозначністю становища

суб'єкта в генезисі ситуації. З одного боку, він може розглядатися (звісно, з певними обмеженнями) як творець ситуації, що пояснюється тим, що саме його потреби є вихідною причиною організації зовнішніх явищ в актуальну психологічну ситуацію. З іншого - його індивідуальні та особистісні характеристики виступають в якості елемента умов і обставин, які формують ситуацію [7: 14-21]. Основними життєвими ситуаціями є ті, що трактуються як значимі для індивіда. Екзистенціалісти визначали їх як межові. До таких належать народження, ініціація, кохання, хвороба, старість, смерть (перелік можна деталізувати). Наприклад, сюди можна долучити ситуацію самотності (в термінах екзистенціалізму "закиненості в світі"). Може видатися, що в умовах глобалізації та інформаційного суспільства ця проблема вичерпується, бо ж людина має змогу реалізувати свою принципову відкритість у численних зв'язках зі світом [8: 167]. Але за таких обставин активізується феномен "самотності в натовпі". Ось його характеристика, подана Л.Фльорко: "Своєрідний парадокс її полягає в тому, що людина постійно перебуває в колі людей: на роботі, вдома, на дозвіллі, а тому весь час змушена вступати в більш чи менш тісний контакт з іншими. Масовий характер сучасного суспільства змушує людину до безперервної комунікації. Інтенсивний характер комунікативного процесу так формалізує спілкування, що люди не розкриваються одне перед одним і залишаються замкненими в собі. Річ ще й у тім, що в сучасному суспільстві людина багато в чому підпорядкована виконанням соціальних функцій, а тому хоч не хоч має вбирати на себе захисну маску. У такий спосіб вона захищає своє внутрішнє "Я", граючи ту роль, яка їй припала" [11: 308-316]. Як бачимо, ситуація самотності за таких обставин не втрачає актуальності й гостроти та стає предметом філософського осмислення. В дисертаційному дослідженні шойно цитованої авторки подано класифікацію ситуації самотності: 1) соціальна самотність (особа//суспільство); 2) культурна самотність (свобода//відчуження); 3) метафізична самотність („людина-Всесвіт", „людина-природа"); 4) еротична самотність; 5) епістеміологічна самотність (неможливість пізнання Іншого); 6) комунікативна самотність; 7) етична самотність (вибір//відповідальність); 8) інтраперсональна самотність ("Я" ідеально//реально); екзистенційна самотність (бути//мати); релігійна самотність (людина//Бог). Крім того, виокремлено такі поняттєві відповідники: самота, усамітнення, відлюдкуватість, самотність [10]. Закономірно, що ситуація самотності як одна з можливих у людському бутті переживається людиною. Переживання має два виміри - констатації та дії. Перший - це поле емоції, другий - власне переживання як його тлумачить Ф. Василюк: "Переживання - це подолання певного "розриву" життя, це певна відновлювальна робота" [1]. Кожен з названих вимірів розглядається науковими дисциплінами, такими як філософія, психологія, соціологія та інші. Але нас в даному випадку цікавитиме переживання самотності, відбите в художніх текстах. В силу більшої емоційності, суб'єктивності та меншого обсягу предметом аналізу будуть поетичні твори. Свідомо обираємо період к.ХХ-п.ХХІ століття як сучасний (а отже, особливо актуалізований). Крім того, ситуація "зламу віків" надає додаткової напруги межовій ситуації самотності.

Комунікативна самотність, що виникає внаслідок розриву між Я та Ти, неодноразово виступає предметом художнього осмислення, набуваючи ознак ситуативності (наприклад, у вірші А. Ахматової "Сегодня мне письма не принесли") чи екзистенційності (як у вірші Т. Шевченка "І знов мені не привезла") [3: 142-147]. Лист як форма писемного мовлення має потенційно більшу сферу дії, ніж усне спілкування. Він здатен долати не тільки простір, а й час (перечитуватися як учасниками діалогу, так і нащадками). Тому саме листування бачиться поетам можливістю подолання самотності, а відсутність листа сприймається з особливою гостротою.

Подібне трактування зустрічаємо й у вірші Ганни Осадчук "Ти загортаєш шепіт у конверти" [5: 11-12]. Ліричний суб'єкт прагне довірливої розмови, за якої можна поділитися найсакральнішим (звідси - шепіт). Але шепіт - це елемент усного мовлення, що надсилається у вирій. Можливо, маємо справу з молитвою про майбутнього адресата, що виникає з потреби бути кимось почутим:

Ти загортаєш шепіт у конверти
І відсилаєш з хмарами у вирій
Туди, де котить хвилі море Мертве,
Туди, де є любов, надія, віра.

Єдина географічна реалія, за якою можна встановити місце проживання адресата, - Мертве море. Проте воно тут є відповідником не так Ізраїлю, як духовної Святої землі, краю, де панують вічні цінності. До таких належать не тільки віра, надія, любов, а й воля та жага творчості:

Туди, де степом пролітають коні

Й несуть жагу несправджених ілюзій,
У дивні землі, де нема сторонніх,
В краї, де кожен є маленьким Крузо...

Цікаво, що ці прагнення втілюються в постаті Крузо, мандрівника, який опиняється на острові та облаштовує його на власний розсуд. Подібним чином кожен облаштовує власне життя, а тому здатен (в ідеалі, звісно) зрозуміти прагнення Іншого до автономії. Ось чому в цій дивній країні немає сторонніх, інакше кажучи, чужих. Автономія, якщо її розглядати в такому ракурсі, є вже не самотністю, а усамітненням. Воно ж надає людині можливості самопізнання та вироблення власної життєвої позиції:

Туди, де кожен має власний острів
І власне щастя, що, мов сонце, гріє,
Ти шлеш листи крізь межі, час і простір,
Ти шлеш свої думки, слова і мрії.

Справа, однак, в тому, щоб узгодити дві важливі людські потреби - усамітнення та спілкування. Наші думки формуються у спілкуванні не тільки з собою, а й з Іншими. Й пишучи послання, людина сподівається на відповідь. Якщо цього немає, настає комунікативний "розрив", що провокує відчуття загубленості, самотності:

Та острів твій загублений, безлюдний,
І ті листи без відповідей гаснуть.
Давай і я тобі писати буду,
І будемо творити щастя разом!?

Попри подібність ситуації до тієї, що її маємо у згаданих віршах А. Ахматової та Т. Шевченка, спостерігаємо чимало відмінностей:

самотність ситуативна не вимушена, як у вірші А. Ахматової "Сегодня мне письма не принесли", а добровільна, тобто набуває статусу усамітнення;

самотність екзистенційна з її загубленістю в світі базується на конфлікті між бажанням мати власний острів і бути почутим, отже принципово не надається до порівняння з тією, що подана у Т. Шевченка. Вірш "І знов мені не привезла" оприявнює тільки другу частину антитези, бо ж для поета не існувало проблеми усамітнення від натовпу, натомість існувала проблема соціальної самотності;

самотність соціальна, знову ж таки, у Т. Шевченка була продиктована засланням, цілковито вимушеною. У Ганни Осадчук вона добровільно-вимушена. Добровільна тому, що за кожною людиною визнається право на усамітнення, власний острів-державу (цей загальний закон забезпечує зовнішню єдність окремих "островів"). Вимушена, бо внутрішній зв'язок між «островами» не налагоджено ("листи без відповідей гаснуть"); такий зв'язок і в кінцевих рядках постає можливістю, пропозицією, що потребує реалізації з боку кожного учасника діалогу, ставить їх у ситуацію вибору. За умови позитивного рішення власне щастя (творення себе як особистості) переходить у щастя разом (творення спільного світу), усамітнення переходить у спілкування, здолавши або ж переживши самотність.

Перед вибором і відповідальністю за його наслідки опиняється ліричний суб'єкт вірша Олени Гуленко "Ти так боїшся захворіти знову" [5: 34]. Власне, мова тут про етичну самотність, що виникає з конфлікту подібного типу. Вибір утруднюється не тільки через невідомість, неможливість передбачити всі наслідки, а й через негативний сценарій подібної ситуації в минулому.

Ти так боїшся захворіти знову:
В усмішці є ще та, стара печаль,
Ти схожа на ранкову, загадкову,
Та день уже наклав свою печаль.

Вже в першому катрені маємо протиставлення ранку та дня. Перший є знаком нових можливостей, другий - несе багаж досвіду (вранішні події). До того ж, цей досвід не пережитий, він і досі не відпускає. В цьому найбільший негатив, бо небажаний розвиток подій у свідомості ліричного суб'єкта створює дилему між бажанням якісно нових стосунків і страхом перед ними. Це зі страху перед життям, який, до речі, лірична героїня усвідомлює ("Ти хочеш жити, ти боїшся жити"), відштовхується людина, яка розуміє та цінує в ній митця. Вибір, зроблений із позиції страху, за суттю завжди драматичний:

Відкриті очі знову опускаєш,

В блакиті потонути не даєш.
П'єш валідол, та не відчиниш двері.
Ще молода, а вже не молода.
Кохання знову лишиш на папері.
Ти будеш тут, а він, як завжди, - там.

В даному випадку з етичної самотності ліричний персонаж витворює ситуативну самотність. Подолати страх, що визначає вибір, для ліричної героїні непосильне завдання. Цей конфлікт може йти до розв'язання тільки на папері, через усвідомлення в процесі творчості. Ситуація самотності, що формується через просторові відношення "тут-там", має психологічний характер. Зведення бар'єрів у міжособистісному спілкуванні виконує для ліричного суб'єкта захисну функцію та призводить до ізоляції.

Обтяженість досвідом зустрічаємо й у вірші Тетяни П'янкової "А нам з тобою не вдалося знов" [5: 47]. Але з першого рядка вірша бачимо, що ситуація самотності виникає та осмислюється по-іншому. Її визначають і формують двоє, до того ж роблять це не вперше. Виходячи з цього, досвід стосунків не можна вважати негативним, він не лежить мертвим грузом, а стає підґрунтям нових спроб (отже, страх долається, а конфлікт між вибором і відповідальністю виноситься за текст):

А нам з тобою не вдалося знов
До розуму забігти на урок.
... Неграмотно написана любов.
В ній величезна кількість помилок.

Отже, йдеться про жіночу самотність другого типу, що "визначається відсутністю конкретного чоловіка, з яким складаються стосунки, до того ж всі інші взаємодії не зменшують і не знижують почуття самотності" [7]. Хоча тут вказано на емоційність переживання, сльози та розпач, все ж є підстави сподіватися подолання такого стану, бо він сприймається як тимчасовий ("перерва щастя"), після нього буде новий шанс-урок:

. Час задзвенів розпачливо дзвінком.
Перерва щастя. Світ.
А я сама.

Жіноча самотність заявлена й у вірші Юлії Костюкевич "А я все чекаю. Та, мабуть, даремно." [5: 74]. Тут вагомою ознакою теж виступає переконання у тимчасовості подібної ситуації. Ключовий момент у подоланні страхів - надання цінності моменту "тут-і-тепер", яке позбавляє від почуття марно прожитого часу. Такий підхід є захисною реакцією людини на складну ситуацію.

А я все чекаю. Та, мабуть даремно.
Бо принци бувають лише у казках...
Хоч всі і сміються із мене давно,
Та я все чекаю. Я вірю в кохання,
У справжнє кохання. Таке, як в кіно.
А я все чекаю. Мабуть, недаремно.

Ліричний суб'єкт свідомо йде на внутрішній конфлікт із суспільством, не зважає на громадську думку. Маємо справу з чіткою ієрархією вартостей: та, яка для героїні менш значима, може витіснятися або «ставати на службу» більш запотребованій.

Цітка типологія ситуації самотності далеко не завжди можлива, бо один вид іноді провокує інший або протистоїть йому. Наприклад, у вірші "Собака" Т. Лопушняк [5: 69] комунікативний "розрив", що виник внаслідок брехні, переростає в екзистенційний. Суб'єктивна оцінка власного душевного стану промовиста: "Мокра душа заляпана болотом". Психологічним захистом стає заміщення однієї істоти іншою, яка може бути вигаданою (як у відомому творі Астрід Ліндгрєн) або реальною. В такий спосіб компенсується брак спілкування й потреба когось любити.

Ми із моїм кудлатим другом
Вже протікаємо наскрізь і хто б подумав
Що сірі стіни у чужім будинку
Бувають цікавіші ніж картинки
І ми як діти що вигадують героїв

Із своїх снів і мають друзів нових.

Загалом творчість є одним із найдієвіших законів переживання (як емоційного сплеску, так і подолання) різних типів самотності. У Ганни Осадчук творчість - лист (власне вірш), який вона пише самотньому однодумцю, сподіваючись на відповідь, і бажаний світ, який у тому листі конструюється. Вірш допомагає долати метафізичну самотність ліричній героїні вірша "В Єгипт я сьогодні не поїду" Ю. Костюкевич [5: 73].

.. О, noche, присвячу рядочок вірша,
Сумного і самотнього, як ти.
А потім усміхнусь крізь сльози: більше
Мені до тебе, noche, не дійти.

Ситуація самотності може спричинитися небажанням розуміти Іншого, тобто становити різновид епістеміологічної самотності та мати вимір частковий (з боку певної людини) і загальний (з боку світу), як у вірші Анастасії Левківської "Байдужість. Скільки холоду"[5: 51].

Байдужість твого погляду,
Не схожого на тебе.
Байдужість цього вітру,
Що дразниться, лоскоче.
Байдужості від світу я
Не хочу більш не хочу.

Багатство художнього вираження самотності в сучасній поезії засвідчує не тільки проблему відокремленості людини в час глобалізації та масової комунікації. Воно допомагає осмислити різновиди цього явища (комунікативна, екзистенційна, метафізична, соціальна, епістеміологічна); інтенсивність ситуації (ситуативно зумовлена Іншим, ситуативно обрана) та шляхи психологічного захисту від неї: творчість; листування; заміщення однієї особи іншою (реальною або вигаданою); витіснення менш значимих зв'язків на користь більш значимих; повторна спроба вибудувати стосунки; уникання стосунків у зв'язку зі страхом нових невдач. Спосіб подолання самотності обираються людиною у згоді з її психологією та життєвими цінностями, отже, потребує самовизначення, однією з передумов якого виступає усамітнення та самопізнання. "Самовизначення людини - це процес, що здійснюється як звільнення від диктату соціальних форм буття, в межах яких реалізується становлення людини, разом з освоєнням за допомогою засобів, вироблених цими соціальними формами, світу можливостей. Таке звільнення і таке освоєння "змцнюють" антропологічну визначеність індивіда і роблять її гнучкою" [4: 54], здатною ефективно мислити. Для справді ефективного мислення перш за все необхідно ліквідувати судження, відновити наївний погляд на світ, бути допитливим і відкритим [6: 74].

ЛІТЕРАТУРА

1. Василюк Ф.Е. Психология переживания. Анализ преодоления критических ситуаций. - М.: Издательство Московского университета, 1984. - 200 с.
2. Введение в философию: Учебник для вузов. - В 2 ч. - Ч.1. / Под.общ.ред. И.Т. Фролова. - М.: Политиздат, 1990. - 367 с. - С. 316.
3. Гаврилюк Н. Діалог з творчістю. //Філологічні семінари. Національні моделі порівняльного літературознавства./ Київський національний університет імені Тараса Шевченка. - 2006. - Вип.9 - 302 с.
4. Грабовський С. Самовизначення людини як проблема сучасної доби// Сучасність. - 1998. - №9. - 160 с. - С.54.
5. Гранослов - 2005. Альманах / Упоряд. Караваєва М.В., Медвідь В.Г. - К.: Неопалима купина, 2006. - 192 с.
6. Липпман Уолтер. Общественное мнение /Пер. с англ. Т.В. Барчуновой; Редакторы перевода К.А. Левинсон, К.В. Петренко. - М.: Институт Фонда «Общественное мнение», 2004. - 384 с. - С. 74.
7. Сіляєва В.І. Психологічне вивчення та корекція образу Я у самотніх жінок: Автореф. дис... канд. психол. наук: 19.00.01 / Харк. нац. ун-т ім. В.Н.Каразіна. - Х., 2004. - 20 с.
8. Филиппов А.В., Ковалев С.В. Ситуация как элемент психологического тезариуса. - Психологический журнал. - Том 7. - №1 - 1986. - С.14-21.
9. Философия. Учебное пособие для студентов вузов./ Под ред. Е.В. Осичнюка, В.С. Зубова. - К.: Фита, 1994. - 384с. - С. 167.
10. Фльорко Л.Я. Самотність людини як проблема сучасної європейської філософії: Автореф. дис... канд. філос. наук: 09.00.05 / Львів. нац. ун-т ім. І.Франка. - Львів, 2006. - Ел. ресурс: www.lib.ua-ru.net/inode/8760.html

КОМПЛЕКС МІНОТАВРА В РОМАНІ СТЕЛА ПАВЛОУ "ТРОЯНСЬКИЙ КІНЬ": АСОЦІАТИВНА МОДЕЛЬ

Поряд з донкіхотіаною, донжуаніаною, гамлетіаною, робінзонадою, фаустіаною та рядом інших літературних ліній і численними студіями про них мінотавріана, невидлячись на її сьгоднішню актуальність і не меншу популярність у письменників і читачів, є майже не дослідженою (вітчизняний компаративний аналіз цього літературного масиву розпочато в розвідках автора: [2], [4]). Специфічні ж (та, часом, дещо соціально тривожні) тенденції переосмислення сучасною літературою й мистецтвом узагалі культурних стереотипів, зокрема граничних категорій (приміром, "добра", "зла" та їх уособлень), спонукають до глибокого вивчення як результатів, так і передумов цих мистецьких трансформацій традиційних образів, сюжетів, мотивів. Образ Мінотавра входить до окресленої парадигми.

Складник "культурологічного метатексту" (А.Нямцу) інтерпретацій традиційних структур у літературі, мінотавріана становить собою особливий корпус творів з динамічним проблемно-тематичним комплексом, який змінюється в залежності не тільки від часу написання твору, але й від того, який сенс вкладає автор у слово "мінотавр". Недостатнє літературознавче висвітлення цього образу, як правило, пояснюється тим, що переважну увагу дослідники приділяють доміантним у контексті відповідного міфу постатям Тезея й Аріадни, тимчасом як сам Мінотавр у розвідках частіше тільки згадується чи взагалі залишається в тіні. У літературі ХХ - поч. ХХІ ст. частіше зустрічаємо два типи інтерпретації цього образу: Мінотавр як реальний герой/персонаж ("Тезей" А.Жіда, "Царі" Х.Кортасара, "Дім Астеріона" Х.Л.Борхеса, "Лабіринт, або Сказання про Тезея" В.Проталіна, "Лабіринт" О.Бушкова, "Критська телиця" Е.Хелма, "Лабіринт Мінотавра" Р.Шеклі, "Тезей" О.Єрнева, "Мінотавр вийшов попалити" С.Шерріла, "Некромерон" В. і О.Угрюмових та ін.) або ж як символ теперішніх реалій ("Мінотавр" Д.Веллерсхофа, "Візит до Мінотавра" братів Вайнерів, "Лабіринт Мінотавра" О.Бердника, "Втеча від мінотавра" Є.Бісс, "Троянський кінь" С.Павлоу, "Зваблення Мінотавра" А.Нін та ін.). При тому характерно, що в цей час у силу різних причин "мінотавр" також стає своєрідним знаком (роман Вайнерів), тавром для певної особи (радіоп'еса Д.Веллерсхофа) або ж відмітною рисою пересічної людини взагалі (Є.Бісс, С.Павлоу).

У романі Стела Павлоу "Троянський кінь" ("Gene", 2005) комплекс Мінотавра постає досить виразно й оригінально - в асоціативному плані і є одним з основних утворень у міфопоетичній парадигмі роману. З огляду на непересічність цього твору в сучасному літературному процесі [7] та фактичну недослідженість (аналіз основних міфопоетичних характеристик його художньої тканини вперше подано нами ж [3]), важливість вивчення сучасної мінотавріани (а "Троянський кінь" - її яскравий репрезентант) доцільним уявляється студіювання роману Стела Павлоу в зазначеному в назві статті ракурсі. Метою розвідки, відтак, є визначення особливості асоціативної моделі міфу про Мінотавра (комплексу Мінотавра) у творі. Серед основних завдань праці бачимо спробу тлумачення філософського підтексту роману, а також встановлення місця твору С.Павлоу у світовій мінотавріані ХХ - поч. ХХІ ст. (через аналіз його типологічної подібності та своєрідності в цьому літературному корпусі).

Міфологема лабіринту - одна з ключових у міфопоетичній парадигмі твору. Традиційне для мінотавріани розуміння лабіринту (в'язниця [6, 396]) тут зберігається, але це вже лабіринт із більш абстрактним значенням, - часовий³. До слова, задля досягнення того ж ефекту Р.Шеклі і

³ Герої-антагоністи Кіклад і Атанатос переслідують один одного з часів Троянської війни до наших днів. Прагнучи безсмертя, вавилонський чаклун Атанатос убиває у Трої дружину грецького воїна Кіклада. Щоб той міг помститись і відновити справедливість, Кібела наділяє його даром відродження в наступних епохах.